

EMBERRE LETT

A keresztény közösség a negyedik század óta ugyanabban a formában, ugyanazokkal a szavakkal vallja meg hitét. Ezt a Credót imádkozzuk ma is minden ünnepi misében. A hitvallás első része állításokat tartalmaz a mindenható Teremtőről. Ezeken nemigen akad fenn az sem, aki másként gondolja a világ keletkezését, hiszen valamiféle Abszolútumot szinte mindenki feltételez mint e változó-múlандó világ végső alapját. A Credo harmadik, záró része is kijelentésekből áll – főleg a jövőre vonatkozó ígéretekből. Ezek a „jóslások” sem keltenek különösebb megütközést, hiszen folyton a boldogabb jövő ígérését szajkózza a politika és a kereskedelem – ehhez képest fel se tűnik, hogy itt az evilágon túli, abszolút jövő távlatra nyílik meg.

A középső rész viszont formájában is egészen más. Egy ember életének kezdetéről szól a történet: „Született Szűz Máriától”. De kicsoda ő? Az előző mondatok a leghatározottabban állítják, hogy az újszülött: „Isten az Istentől, egylényegű az Atyával.” Nincs ennél nagyobb horderejű eseménye a történelem-

nek. Hogyan lehetséges, hogy Isten – emberként születik erre a világra? A megrendítő híradástól legföljebb az tudja függetleníteni magát, aki mit sem törődik vele, s azt a mítoszok, a vallási képzelgések, fantáziaszülemények világába utalja, mintha nem a legmegrendítőbb valóság szemtanúja lenne.

A Credo folytatja az Újszülött élettörténetét: ... „értünk keresztre feszítették”... „harmadnapra feltámadott”. A karácsony ennek az egész történelmünket meghatározó életnek kezdetét ünnepli. A világ mindenható Teremtője magára veszi teremtményeinek sorsát. Magatehetetlenné és kiszolgáltatottá lesz: csecsemő, majd halálra ítélt. – Miért vállalkozott Isten erre az „őrült kalandra”, miért nem

maradt meg a transzcendens, mindenható Teremtő örök nyugalmaiban? A Credo válasza: „értünk” tette mindezt, a mi „üdvösségünkért”.

Az Istengyermek születése felforgatta a világot: „megváltotta” – de nem a hatalom erejével, hanem az önmagát odaajándékozó, kiszolgáltatott szeretettel. Amikor aztán felnőttként kilépett a nyilvánosság elé, arra tanította hallgatóit,

hogy ez a fordított világ az igazi: a meny-nyek országa a gyermekeké, az ajándékos szereteté – „boldogok a szegények, a szelídek, akik üldözést szenvednek”. Ezt az új világrendet tette teljessé életének végével is: nyomorultul, elhagyatottan halt meg, testi-lelki kiszolgáltatottságban. A betlehemi jászolban fekvő Újszülött és a Golgota keresztnél Megfeszített: az értünk és nekünk adott Isten, aki így velünk

eggyé válva, „alulról” emel föl bennünket magához, isteni szeretetközösségébe.

A megtestesült Istenfia története ettől kezdve beleszövődik az emberiség, mindgyikünk élettörténetébe. Az ember élete immár elválaszthatatlan Istenétől – a reá találás és az egyesülés, de még a keresés vagy az elutasítás formájában is.

Lukács László írása

a Vigilia 2012/12. számában jelent meg

Hagyomány, modernitás és a teológiai könyvtárak jövője

A BETH ez évi közgyűléséről és konferenciájáról

A BETH, az Európai Egyházi Könyvtárak Egyesülete ez évi konferenciáját és közgyűlését a fenti címmel Párizsban tartotta. Vélhetően a francia kollégák, nem utolsósorban Odile Dupont, a BETH korábbi elnökének a javaslatára és kérésére, abból az alkalomból, hogy a Francia Keresztény Könyvtárak Egyesülete az idén ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját. Ez nagyban meghatározta a konferencia lebonyolítását és a tematikát is, hiszen a francia vendéglátók jó házigazda módjára ragaszkodtak ahhoz, hogy a konferencia egy részének a helyszínét is biztosítsák. Így a konferencia valójában két helyszínen zajlott, az első fele a Párizsi Katolikus Intézetben, a második fele pedig állandó szálláshelyükön, a FIAP hotelben, amely nem is hotel a szó klasszikus értelmében, hanem inkább egy kollégium, felszerelve a mai

konferencia-szervezés minden infrastruktúrájával.

A Párizsi Katolikus Intézetben a témák két részre oszlottak, az előadások egyik fele inkább a francia helyzetre koncentrált, pl. szó volt hosszasan a Francia Nemzeti Könyvtár Teológiai

Osztályának beszerzés-politikájáról, valamint a vallástudományi anyag digitalizálásáról. Ezek az előadások, ahogyan érzékelttem, mérsékelt érdeklődést váltottak ki az európai kollégákból, hiszen specifikusan a francia helyzetről szóltak. Az előadások másik blokkjának címe a következő volt: „Könyvtárak veszélyben”, s ebben a német, az olasz, a finn, a nagybritanniai kolléga az utóbbi időben bezárt könyvtárakról számolt be. A beszámolókból egyértelműen az a trend bontakozott ki, hogy a kisebb, mégoly értékes állománnyal, de kevés olvasóval rendelkező könyvtárakat anyagi okok miatt bezárják. A bezárás módjai azonban külön-

bőznek: van, ahol egyesítik más, akár egyházi, akár állami könyvtárakkal, de Nagy-Britanniából Carol Reekie olyan esetről is beszámolt, amikor a tulajdonos az állományt aukción eladta. Ami számomra mindenképpen figyelemreméltó szempont volt, hogy ezen könyvtárak fenntarthatóságának a kérdését nemcsak az állomány értéke felől közelítették meg, hanem az olvasói igény felől is. Hallottunk viszont egy nagyon figyelemre méltó megoldásról: Otto Lankhorst Hollandiából elmondta, hogy a régi szerzetesi könyvtárak anyagát 2004 óta egy kifejezetten erre a célra létrehozott, minden mai igényt kielégítő raktárkönyvtárba gyűjtik, dolgozzák fel, s teszik egy helyen hozzáférhetővé. A konferencia első részében ez volt számomra a legtanulságosabb előadás, mert arról szólt, hogy a szétaprózottság nem biztos, hogy a legjobb, s főleg a leghatékonyabb útja a kulturális örökség megőrzésének.

A találkozó második részében került sor a közgyűlésre - most már állandó szálláshelyünkön - valamint a konferencia folytatására. A közgyűlés abból a szempontból volt érdekes, hogy most debütált a BETH tavaly választott új vezetése, Geert Harmanny (Hollandia) elnökkel az élen, aki feladatát kitűnően ellátta. Itt hangzottak el a szokásos jelentések a tag-egyesületek részéről, köztük az enyém is, amelyben beszámoltam a magyar általános helyzetről, költségvetési függőségünkről, s az EKE erőfeszítéseiről. Látni való azonban, hogy az európai teológiai/egyházi könyvtárak helyzete, pontosabban azok az intézményi struktúrák, amelyekben működnek, annyira különbözőek, hogy a mi sajátos helyzetünk megértése sokuk számára komoly intellektuális kihívásnak bizonyult. A legnagyobb

fejtörést az okozta, hogy miként függhetünk szinte teljes mértékben az állami költségvetéstől, ha egyszer egyházi könyvtárak vagyunk? Ez a probléma egyébként, tehát a különbözőségek kérdése többször is előjött, el egészen odáig, hogy mit is értünk azon, hogy „egyházi”. Sok nagy európai „egyházi/teológiai” könyvtár ugyanis már rég nem az, inkább nagy egyetemi, nemzeti könyvtárak részei a „vallástudományok” (religious studies) címszó alatt, a vallási pluralizmus jegyében.

A konferencia második részében az afféle magyar, (hozzájuk képest) kelet-európai résztvevő, mint én magam is csak sóvárogva figyeltem, ugyanis nagyobb kiadók (pl. Brepols) számoltak be legújabb kiadványaikról, s terveikről, s kínálgatták katalógusaikat. Köszönjük szépen. Ugyancsak szót kapott az ATLA, az amerikai könyvtárosok egyesülete, amely valójában egy vállalkozás a többnyire angol nyelvű teológiai irodalom feldolgozására, hozzáférhetővé tételére – természetesen üzleti alapon. Jelen voltak az Ebsco, a Globe TheolLib, tehát nagy teológiai adatbázisok képviselői, valamint a BibleWorks. Ezek mind fantasztikus adatbázisok, de jellemzően a lengyel kolléga, Jerzy Witczak azt kérdezte tőlem, mi hasznunk van ebből. Természetesen sok, de arra utalt, hogy a világ nagy teológiai adatbázisai számára az afféle ezotérikus nyelvek, mint a lengyel és a magyar (sorolhatnánk) egyszerűen nem léteznek. Erről jól el is beszélgettünk az ATLA ott lévő amerikai képviselőjével, John Weaverrel, aki láthatóan meg is hökkent felvetésemre, hogy itt mintha a nyelvek elvi egyenlősége nem bírna megvalósulni.

Nem véletlen, hogy amikor a konferencia végén a szokásos „brainstorming”-ra

(ötletelés) került sor, vagyis arra, hogy a BETH-ben is megjelenő sokféleséget miként lehetne valamiféle közös stratégiával áthidalni, egyértelművé vált, hogy a kelet-európaiakra jobban oda kell figyelni, hiszen a nyugatiakhoz képest sok tekintetben egészen más problémákkal küzdenek.

Ez a hangsúlyváltás annál inkább is aktuálissá vált, mert a jövő évi BETH találkozót Wroclaw-ban rendezik.

Köntös László

*Dunántúli Református Egyházkerület
Tudományos Gyűjteményei - Könyvtár*

Katolikus megújulás Északkelet-Magyarországon

2013. október 3-4-én konferenciát tartottak Sárospatakon a jezsuita rend sárospataki letelepedésének 350. évfordulója alkalmából a Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény, a sárospataki Római Katolikus Egyház és a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma szervezésében. A konferencia a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013; CBC HUSK 1101/1.3.1/0307 számú pályázat keretében valósult meg. Az alábbiakban Mihalik Béla Vilmos, a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya Levéltár igazgatójának ismertetőjét olvashatják a két napos rendezvényről.

Sárospatak, a Bodrog-parti Athén. A méltán híres református kollégiumáról, a protestáns művelődés fellelőváráként ismert városnak van egy kevésbé ismert arca is, a katolikus Sárospatak. 350 éve, 1663-ban telepedtek le a jezsuita atyák a városban, a Felső-Magyarországi térségben zajló katolikus megújulás részeként. A pataki megtelepedésről és a katolikus megújulás folyamatáról tanácskoztak egy művelődéstörténeti konferencia keretében a 2013. október 3-án Sárospatakon

összegyűlt történészek, irodalomtörténészek.

Az egybegyűlteket Kecskés Attila főesperes, sárospataki plébános, dr. Ternyák Csaba egri érsek és Forrai Tamás jezsuita provinciális köszöntötte.

Kiemelték, hogy a jezsuiták megtelepedésével a város és a régió kultúrája, sokszínűsége tovább erősödött, noha a 17-18. századot még a felekezeti ellentétek jellemezték. Épp emiatt üdvözölték a sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény és a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeumának kezdeményezését, amely a történelemtudomány révén segíthet megérteni és megértetni a korszakot és ezáltal elősegíteni a felekezeti békét és együttműködést helyi és regionális szinten is.

A nyitóelőadást R. Várkonyi Ágnes akadémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professor emeritája tartotta. A 17. század közepétől a Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári békéig terjedő időszakot átfogó előadásában azokra a legfontosabb társadalmi, politikai, gazdasági és felekezeti változásokra hívta fel a figyelmet, amelyek meghatározták bő fél évszázad arculatát. A török kiűzésének eszméje gyakran kitapintható

volt a jezsuita gondolkodásban is, amely hozzájárult az ország felszabadulásának és újjászerveződésének megindulásához is. Rámutatott, hogy számos olyan sztereotípiát vár lebontásra, amely a korábbi történetírás és emlékezet a jezsuita rendhez kapcsol.

A másik bevezető előadást Forgó András, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem adjunktusa tartotta. A török kiűzésének és az azt követő évtizedek időszakában visszatérő szerzetesrendek tevékenységét mutatta be néhány főbb pontban (oktatás, lelkipásztorkodás, rendház-alapítások). Kiemelte, hogy számos, Magyarországon nagy hagyománnyal rendelkező rend (bencés, ciszterci) csak külföldi támogatással tudott visszatérni. Jelenlétük nagy kulturális fellendülést hozott, ám az oktatás, lelkipásztorkodás révén szerzett társadalmi befolyásukat nem feltétlenül tudták politikai térnyerésre fordítani, noha az országgyűléseken jelen voltak.

Átfogó képet nyújtott az Egri Egyházmegye 17. századi újjászerveződéséről előadásában Mihalik Béla Vilmos, a Jezsuita Levéltár igazgatója és a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának Történettudományi Intézetének tudományos segédmunkatársa. Felhívta arra a figyelmet, hogy a folyamatnak kettős arca volt, jelen volt a katolikus reform és az erőszakos ellenreformáció is. Az oktatási intézmények, szerzetesrendi missziók, vallásos társulatok hozzájárultak a hívek katolikus felekezeti identitásának megerősödéséhez. Ám az ellenreformáció erőszakával visszafoglalt templomok és plébániák ellenére a jelentős paphiány miatt a 18. szá-

zadi egri püspökökre is jelentős munka várt.

Az eperjesi jezsuiták történetét ismertette Kónya Péter, az Eperjesi Egyetem rektorhelyettese. Bemutatta az egyik legjelentősebb felső-magyarországi szabad királyi város társadalmi-felekezeti hátterének alakulását az 1670-es évekig. Az előadás egy lokális példán keresztül mutatta be az ellenreformáció eszköztárát és a templomok elvételeit, majd a jezsuita rend helyi megtelepedését. Kónya Péter rámutatott, hogy a jezsuiták működése azonban nem volt zavartalan, a kuruc támadások és Thököly Imre felső-magyarországi fejedelemsége,

majd a Rákóczi-szabadságharc idején a szerzeteseknek el kellett hagyniuk a várost, így valódi tevékenységüket majd csak a szatmári békét követően, 1711 után tudták kifejteni.

H. Németh István, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának fősztályvezetője Kassa szabad királyi város, a térség központjának példáján keresztül tekintette át, hogy az ellenreformáció hogyan érintette a városi berendezkedést és a korszak várospolitikáját. Az előadó rávilágított, hogy a 17. század utolsó harmadában a felekezeti hovatartozás vált az egyik legfontosabb szemponttá a városi tisztségek betöltésekor, azonban a megfelelő katolikus polgárság hiánya miatt kamarai alkalmazottakat kellett kinevezni. Ez azonban a 18. század első negyed évszázadában megváltozott, a gazdasági szempontok miatt vált feszültté a városok és a kamarai igazgatás viszonya.

Gyulai Éva, a Miskolci Egyetem és a miskolci Hermann Ottó Múzeum munkatársa főként a sárospataki jezsuita év-

könyvre támaszkodva nyújtott széleskörű és alapos ismertetést a hegyaljai plébániák történetéről a 17. század utolsó harmadában. Az előadás adatgazdag módon ábrázolta a plébániahálózat újjászerveződését és annak problémáit egy kisebb térség példáján. A körmenetekre vonatkozó források bevonása révén pedig a hallgatóság képet kaphatott, hogy a plébániák hálózatához kapcsolódva hogyan alakult ki fokozatosan egy szakrális táj is a Hegyalján. Az előadó rámutatott, hogy bár lelkipásztori tevékenységük sok szempontból megragadható, a plébánosok nevei azonban csak a legkritikább esetben maradtak fent még ebből a korszakból.

A Miskolci Egyetem professzor emeritusa, Kilián István irodalomtörténész átfogó előadásában ismertette az iskoladramák forrásanyagait. A Historia Domusok, évkönyvek, diáriumok és drámaszövegek alapján kirajzolódó képet már hosszú ideje vizsgálják, és több forráskiadásban is kutathatóvá tették. Kilián István utalt a kutatás előtt álló feladatokra is, így például a jezsuita Litterae Annuae sorozat alaposabb vizsgálata révén lehet újabb, a művelődéstörténet számára rendkívül értékes adatokhoz jutni. A mai értelemben vett színházak és színházi társulatok létrejöttét megelőzően ugyanis ezek az iskolai előadások jelentették a színházat, amely azonban rendkívül fontos és integráns része volt az oktatásnak is.

Löffler Erzsébet, az Egri Érseki Gyűjteményi Központ igazgatója a jezsuiták gyógyító tevékenységét vizsgálta. Előadásában rávilágított, hogy a rend már története kezdetétől hangsúlyt fordított a helyi társadalmi igények figyelembe vételére,

így az egészségügyi ellátás megszervezése is, amelynek fontos részei voltak a gyógyszertárak alapításai. Az előadó az egri patika történetén keresztül mutatta be a jezsuiták ilyen irányú tevékenységét, miközben ismertette az egykori patika berendezési tárgyainak és gyógyszerészeti eszközeinek sorsát, valamint az ismert egri patikusok életét is.

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola rektora, Véghseő Tamás a jezsuiták szerepét vizsgálta a görög rítusú katolikus egyház és a munkácsi egyházmegye kialakulásában. Míg a 17. század közepén még az unió megerősítése volt a cél, addig a század

végére felmerült a görög katolikusok erőteljesebb latinizálása is. Ebbe a folyamatba illeszkedett be P. Ravasz Ferenc jezsuita atya, nagybányai superior javaslata is, amelyben a görög rítusú katolikus közösségek és papság jogait vizsgálta. Bár javaslata nem került át gyakorlatba, Kollonich Lipót és az egri püspökök tevékenysége nyomán a görög katolikus felekezet erősebb felügyelete kezdett megvalósulni.

Maczák Ibolya, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem munkatársa a felsőmagyarországi jezsuita irodalmat vette górcső alá. Előadásában P. Kiss Imre jezsuita atyán, Báthory Zsófia fejedelem-asszony udvari papján és gyóntatóján keresztül vizsgálta a kérdéskört. Rámutatott, hogy Báthory Zsófia milyen mértékben támogatta a páter irodalmi tevékenységét, amely több ponton is hasonlóságot mutat anyósa, Lórántffy Zsuzsanna fejedelem-asszony irodalmi mecénatúrájával. Ez az irodalmi működés nagyban hozzájárult a Rákóczi-Báthory család reprezentációjá-

hoz, amely tovább erősítette az 1661-ben katolizált fejedelmi család pozícióját a térségben.

Az MTA BTK TTI tudományos munkatársa, Nagy Kornél a felső-magyarországi jezsuita rendházak hegyaljai szőlőbirtoklását vizsgálta. Rámutatott, hogy a középkorban nagy területek voltak egyházi, főként pálos kezelésben, de ezek a reformáció következtében magánföldesúri kézbe jutottak. A helyzet csak a Rákóczi-család katolizálását követően, az ellenreformáció és a Wesselényi-szervezkedés bukásának következtében változott meg. Több jezsuita rendház (Kassa, Eperjes, Sárospatak, Lőcse) is hegyaljai szőlőbirtokokhoz jutott, ám a 17. század utolsó évtizedeinek fordulatai miatt ezeket hamar elvesztette, a legtovább a lőcsei rendház bírt egyes területeket egészen a rend 1773. évi feloszlásáig.

A konferenciához kapcsolódóan 2013. október 3-án a sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény szervezésében, a Rákóczi Múzeummal, a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománnyal és az Egri Érseki Gyűjteményi Központtal együttműködésben nyílt meg a Szent Erzsébet Házban az „Ad Maiorem Dei Gloriam – Jezuista emlékek az Egri Egyházmegyében” című kiállítás. Az előadást megnyitó Forrai Tamás provinciális a kiállításon látható tárgyak nyomán utalt arra a sokrétű, egymásra épülő kulturális hatásra, amely a jezsuita rend felső-magyarországi működése nyomán bontakozott ki. A kiállításon olyan ritkaságok láthatóak, mint például az egri Agonia Christi társulat anyakönyve, az egri jezsuita patika egy szekrénye, könyvritkaságok az egykori pataki jezsuita könyvtárból, vagy a jezsuita tartományfőnökök pataki látogatásáról készült jegyzőkönyv.

A konferenciát követő napon, október 4-én a konferencia előadói és regisztrált résztvevői a felső-magyarországi jezsuita emlékeket látogatták meg. Eperjest Kónya Péter vezetésével járták végig a Kálvária-templomot, az egykori jezsuita templomot és rendházat, valamint a plébániatemplomot. Kassán a főutca tengelyében elhelyezkedő műemlékeket és a ma a premontrei rend tulajdonában lévő egykori jezsuita templomot tekintették meg a résztvevők, vezetéssel egybekötve.

A kirándulás során kézzelfoghatóvá vált a régió viharos történelme is, azoknak a századoknak az emléke, amikor az egyes felekezetek fegyverrel harcoltak egymás ellen. Azonban a konferencia célja is az volt, hogy az egykori ellentéteket, azok történeti okait feltárva, békévé oldja a történeti emlékezet. Erre jó példa volt az eperjesi evangélikus templom is: az egykor a jezsuita rend templomaként szolgáló épületben ma békében nyugszanak egymás mellett az egykori jezsuita atyák és az 1687. évi eperjesi vértörvényszék négy protestáns áldozata. Saját történelmünket is megismerve a jövő nagy lehetősége, hogy az etnikailag és felekezetiileg is sokszínű térségben immár egymás kulturális hozzájárulását elismerve és megismerve működhessenek együtt az itt élők mindannyian Isten nagyobb dicsőségére.

Mihalik Béla Vilmos
Jézus Társasága Magyarországi
Rendtartomány Levéltára

Szokrális Művészetek Hete

A Szokrális Művészetek Hete a 2007-es nemzetközi Városmissziós rendezvény-sorozat gyümölcse. Célunk a remény jeleinek felmutatása a kultúrában, a művészet különböző műfajain, nemzeti kultúránk meghatározó értékein keresztül. Az Ars Sacra Fesztiválhoz évről évre önkéntesen csatlakoznak Magyarország legnagyobb múzeumi, kulturális központjai, számos galéria és művész. A fesztivál programjait – képző- és iparművészeti kiállításokat, különböző műfajú koncerteket, színházi, irodalmi előadásokat, tárlatvezetéseket, gyerekprogramokat – ingyenesen látogathatja a nagyközönség.

Forrás: <http://www.ars-sacra.hu/prglista.php?fokat=szmh>

Templomok Éjszakája

Az Ars Sacra Fesztivál keretén belül, az Európai Örökségnapokkal együttműködve minden év szeptemberének harmadik szombatján meghívjuk a történelmi egyházak képviselőit, hogy nyissák meg templomaik kapuját, és színes kulturális programokkal várják az érdeklődőket. Mutassák be a templom építészeti, művészeti értékeit, előadásokat, beszélgetéseket, gyerekprogramokat, filmvetítéseket, kiállításokat szervezzenek a Templomok Éjszakáján. Az este 8 órás közös gyertyagyújtás és ima kapcsolja egybe a résztvevő zsidó-keresztény kultúrkörhöz tartozó felekezeteket, elősegítve a lelkek felemelését, és spirituális egységét.

*Forrás: <http://www.ars-sacra.hu/prglista.php?fokat=te>
válogatta Selmeczi Pálma
Evangelikus Országos Könyvtár*

Szokrális Művészetek Hete 2013

– az Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtárában

Könyvtárunk több éve kapcsolódik a Szokrális Művészetek Hete rendezvénysorozatához. Ez év szeptemberében **SZERETETTEL** címmel *Szvorák Katalin* Kossuth-díjas előadóművész és *Kudlik Júlia* lemezbemutató műsorát hallhatták az érdeklődők. Jókaí Anna így ajánlja az összeállítást: „Két, megsemmisített tisztaságú lélek ajándéka. A kicsorduló szeretet: szóban és énekben. A szeretet Istentől árad és az emberi Én kelyhe fogadja magába. Töltekezzünk belőle, és osszuk meg a szomjazókkal.” A

rendezvény *Hodász András* diakónus, az esztergomi szeminárium 6. éves papnövendéke gondolataival kapott lelki bevezetést, megalapozva a zene-szó-gondolat harmóniáját.

Köszönjük az Ars Sacra Alapítvány és az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye támogatását.

*Szalai Katalin
Esztergomi Hittudományi Főiskola
Könyvtára*

Műhelyfoglalkozások az egyházmegyei gyűjteményekben

A katolikus kultúra szombathelyi programjai közül ezúttal sem maradhatott el az a rajzfoglalkozás, amelyet évről évre újra megrendezünk a Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium első és másodéves művészeti tagozatos diákjainak részvételével a Szombathelyi Egyházmegyei Kincstár Sala Terrenájában. Ezeket a tematikus műhelymunkákat általában az iskolai tananyaghoz kapcsoljuk, ahol a foglalkozáson résztvevőknek lehetősége nyílik arra is, hogy – még az egyéni munkák megkezdése előtt – testközelből tanulmányozzák azokat a helytörténeti, kultúrtörténeti és művészettörténeti emlékeket, ábrázolásokat, amelyek az eredeti környezetben találhatók. Tíz gimnazista diák érkezett az Angyalok szárnyán című műhelymunkára **2013. október 9-én**, akik arra vállalkoztak, hogy négy óra alatt papírra vessék a Dorffmaister István ecsetje által festett falképeknek akár egy egész alakos figurális ábrázolását vagy azoknak csak egy kiragadott ornamentumát. Ez alkalommal kiemelt szerepet kaptak a mennyezeti falképen látható, virágfüzérrel játszadozó kis angyalok, a puttók. A képzőművészetben a festőművészek szívesen s gyakran ábrázoltak pufók gyermekeket, azaz puttókat. Mint most kiderült, nem is olyan egyszerű feladat ülő helyzetben mennyezeti motívumot rajzolni, talán éppen emiatt csak egy diák vállalkozott angyalrajzolásra. A többiek

inkább a velük szemben látható egész alakos ábrázolásokat részesítették előnyben vagy egy-egy minta részletének alaposabb kidolgozásába mélyedtek bele. Az ügyesebbeknek két rajzot is sikerült elkészíteni a foglalkozás végére. Minden egyes műhelymunka során interaktív ismeretszerzés és ismeretbővítés zajlik, mert a foglalkozás alatt az egyéni megfigyeléseken alapuló ismeretekre tehetnek szert a tanulók. Reményeink szerint ezek a műhelymunkák hozzájárulnak ahhoz is, hogy közelebb hozzák a tanulókhoz saját környezetük múltját, történelmét, művészeti értékeit, merthogy ezeknek az óráknak a lényege ugyanis éppen abban rejlik, hogy a diákok alkotótevékenységét kibontakoztassuk, amely által remélhetőleg fejlődik az ízlésük és igényességük önmagukkal, továbbá a környezetükkel szemben is. Másnap, **2013. október 10-én** más tematikájú műhelyfoglalkozásra került sor a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban. Mint az a híradásokból is jól ismert, 2013. július 6-án avatták fel

Vámoscsaládon a Guzmics Izidorról elnevezett Bibliai Kertet. A répcelaki plébánia, valamint az egyházmegyei könyvtár és a kincstár még ez év januárjában kölcsönös együttműködési megállapodást kötött, amelyben lefektették egymás működésének támogatását, továbbá a répcelaki plébániai gyűjtemény és az egyházi gyűjtemények széles körben történő megismertetését, népszerűsítését is célul tűzték ki.

Ennek keretében a könyvtár a katolikus kultúra napjainak programjában egy műhelyfoglalkozásra hívta meg a répcelaki és vámoscsaládi általános iskolák 7–8. osztályos tanulóit, akik közül többen maguk is részt vesznek az újonnan létesített kert gondozásában. A foglalkozás célja: a kertben elültetett növényekre vonatkozó ismeretek bővítése, melyhez segítséget adtak a könyvtár régi könyvei és az azokban felelhető korabeli ábrázolások, színes illusztrációk. A növények szakszerű bemutatására dr. Balogh Lajos botanikust, a Savaria Múzeum munkatársát kértük fel vendéglelőadónak. A 23 fős diákcsoport délelőtt érkezett meg tanáruk, Keszei Szabolcs és Aigner Géza répcelaki plébános kíséretében. Miután a gyűjteményvezető köszöntötte őket a munkatársak nevében is, a tanulók két csoportra váltak. Míg az egyik csoport a botanikai előadást hallgatta, addig a többiek a könyvtárosok vezetésével és Géza atya kíséretében tárlatvezetésen vettek részt az egyházmegyei könyvtárban, a Herzan-könyvtárban, a Sala Terrenában és a kincstárban. Dr. Balogh Lajos előadását személyes élményének megosztásával kezdte, melyben elmesélte, hogy ő maga is látta a Duna Televí-

zió nemrégiben vetített Isten kezében című műsorát a Bibliai Kertről, amellezt jó barátságot ápol Géza atyával. A résztvevők közül többen is szerepeltek az említett kisfilmben. Míg a kertben a diákok saját maguk gondozhatják a növényeket és nap mint nap láthatják fejlődésüket, addig ezen a műhelyfoglalkozáson a növények botanikai sajátosságaival, földrajzi elterjedésükkel ismerkedhettek meg. Külön blokkban mutatták be nekik a lágyszárúakat, a cserjéket és a fás szárú növényeket. Az előadó felhívta a figyelmet arra is, hogy a Bibliában megnevezett növények gyakran nem az általunk ismert és használt fajokat jelölik, hanem előfordulhatnak félrefordításokból eredő eltérések. Erre az akácia példáját hozta, mely a bibliafordításban akácként szerepel. A színvonalas vetítéssel egybekötött előadás után a könyvtár munkatársai teával kínálták a vendégeket. A múzeumi és a könyvtári műhelyfoglalkozásokon résztvevő diákok a Martinus kiadó munkatársai által összeállított ajándécsomaggal térhettek haza.

*H. Simon Katalin, Káhl Eszter
Egyházmegyei Könyvtár*

Látogatás az Egyházmegyei Kincstárban és Könyvtárban

A Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum mintegy 30 munkatársa kereste fel a Szombathelyi Egyházmegyei Kincstárat és Könyvtárat **2013. november 4-én**. A Püspöki Palotában végignézték a látogatható termek sorát, az egykori régiségtárnak helyet adó Sala Terrenát és természetesen a kincstárat is. A hajdani szeminárium épületében pedig a könyvtárat és annak különgyűjteményeit, a Herzan-könyvtárat és a Szent Márton Kölcsönkönyvtárat vették szemügyre. A sokak számára még ismeretlen, mások számára pedig már régen nem látott, nevezetes termeken keresztül H. Simon Katalin, a kincstár és könyvtár vezetője kalauzolta a múzeumi szakembereket, élvezetes és igen alapos ismertetést adva az azokban őrzött műtárgyakról és könyvekről. A látogatás első hivatalos szakmai találkája volt annak az együttműködésnek, amely a városi és az egyházi muzeális gyűjtemények között kialakulófélben van.

Ennek az ígéretes együttműködésnek volt nyitánya alig egy hónappal ezelőtt a Katolikus Kultúra Hetének nyitónapja, amikor Szombathely Város Önkormányzata és a Szombathelyi Egyházmegye közösen ünnepelte meg a Romkert megnyitásának 70 éves évfordulóját és együtt emlékezett az ásatókra: Géfin Gyula szemináriumi rektorra és Járdányi Paulovics István régészprofesszorra. A kulturális hét alatt pedig a régi Várkörön belül egymást követték a két fél által szervezett és lebonyolított különféle rendezvények. Most, készülődve a 2016. évi Szent Márton-évi rendezvényekre, a két intézménynek azon kell fáradoznia, hogy minél színvonalasabb és emlékezetesebb közös, szakmai programokkal tudja majd gazdagítani a jubileumi év kulturális kínálatát, kiszolgálva ezzel a pápalátogatásra várhatóan városunkba érkező nagyszámú látogató művelődési igényét. Ennek első lépcsőfoka pedig az, hogy a különféle muzeális gyűjteményekben dolgozó szakemberek minél jobban megismerjék egymást és egymás gyűjteményeit, feltárva ezzel a bennük rejlő lehetőségeket. E kölcsönös látogatások alkalmával kialakuló szakmai kapcsolatok pedig elvezetnek majd a 2016. évi konkrét tervek kialakításához és megvalósításához.

*Forrás: ©Martinus
Szöveg és fotó: Kiss Gábor*

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NAPJAI

AZ EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS KÖNYVTÁRBAN

2013-ban ismét megrendezték a Kulturális Örökség Napjai hétvégi programsorozatot, a Szakrális Művészetek

Hetében. Szeptember 22-én – immár hatodik alkalommal látogathatták meg az érdeklődők az *Evangelikus Országos Könyvtár Podmaniczky - Degenfeld Könyvtárát*. Dr. Mányoki János könyvtárigazgató és Pintér Gábor történész mutatta be a könyvtár különgyűjteményét. A vasárnapi kellemes délutánon mintegy 20 fő láthatta az eredeti bútorzatát is megőrzött egykori kastélykönyvtárat; a 18-19.

Kulturális Örökség Napjai
European Heritage Days

századi eredetű gyűjteményt s benne a könyvészetileg különleges ritkaságokat, mint Luigi Ferdinando Marsigli és Kitabel Pál földrajzi és botanikai munkáit. Reméljük, hogy a felújítás előtt álló könyvtártermeket a következő esztendőben is kinyithatjuk a kedves látogatók előtt.

Selmeczi Palma
Evangelikus Országos Könyvtár

OKTÓBER A REFORMÁCIÓ HÓNAPJA

Budapest – 2013. október elsején a protestáns egyházak képviselői zenés nyitóünnepséggel köszöntötték az Október a Reformáció hónapja című rendezvénysorozatot.

Forrás: <http://www.evangelikus.hu/okt%C3%B3ber-reform%C3%A1ci%C3%B3-h%C3%B3napja-nyit%C3%B3-istentsztelest>

Barokk és klasszicista könyvtárak ikonográfiája és dekorációja

...címmel szervezett konferenciát az egri Eszterházy Károly Főiskola Kulturális Örökség Tanszéke **Monok István** vezetésével 2013. október 23-a és 26-a között. A rendezvény – stílusosan – a Főegyházmegyei Könyvtár barokk termében, a Bibliotheca Eszterhazyana-ban zajlott. A konferencia „interdiszciplináris” volt, hiszen nem elsősorban és nemcsak a könyvekről szólt, hanem a könyvtáraknak

otthont adó épületek, helyiségek művészi kialakításáról, berendezéséről. Noha épp Eszterházy püspök könyvtára a legékezebb bizonyítéka annak, hogy a könyveknek dekorációs funkciója is van, a kötetek esztétikai szempontból is részei a berendezésnek. Egy-két kivételtől eltekintve az előadók is művészettörténészek voltak. Érdekes és tisztázandó kérdésként vetődött fel, hogy a könyvtárak alapítói-

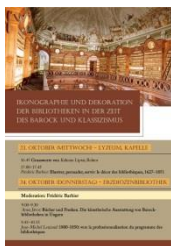
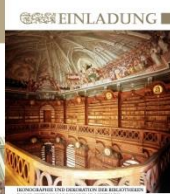
fenntartói milyen szempontok alapján választották ki a könyvtárakat díszítő freskók, képek témáit, vagy a kor szokása szerint ott elhelyezett szobron-domborműveken ábrázolt antik auktorok, írók, művészek, tudósok személyét.

A bevezető előadást **Frédéric Barbier** professzor, neves francia paleográfus, levéltáros, könyvtörténész (egyebek mellett a Szegedi Tudományegyetem díszdoktora) tartotta, aki több alkalommal járt már az egri főiskolán, ettől eltekintve is a résztvevők többségének régi jó ismerőse volt. Most a barokk és klasszicista (1627-1851) könyvtárak díszítéséről tartott előadást „**Illusztráció, meggyőzés, szolgálat**” címmel. Az ő előadását **Jávor Anna** művészettörténészé (Magyar Nemzeti Galéria) követte, aki a magyarországi barokk könyvtárak – köztük az egri – freskóiról tartott előadást, melynek címe: „**Könyvek és freskók**” volt.

Ezt követően ismét francia előadó kapott szót: **Jean-Michel Leniaud** művészettörténész, aki azt a folyamatot vizsgálta meg, melynek során a könyvtáraknak a 19. századra jellemző dekorációja kialakult.

Rendkívül érdekes volt **Elmar Mittler** göttingeni professzor előadása, melynek címe: „**Művészet, vagy propaganda?**” Előadásában a **könyvtárak díszítésének ikonográfiai programjaival** foglalkozott az **ellenreformációtól a felvilágosodás koráig**.

Magyar előadók Jávor Annán kívül is voltak: **Jernyei Kiss János** (ELTE BTK) a Líceum két freskójáról tartott előadást, a

nos Lukács által festett, a **tridentin** zsinatot ábrázoló freskót részletesen e sorok írója mutatta be. **Serfőző Szabolcs** (MTA Filozófiai és Történettudományok Osztálya) a pálos kolostorok könyvtárainak freskóiról beszélt.

A konferencia résztvevői megismerkedhettek továbbá az **osztrák**, a **holland** nemzeti könyvtárak dísztermének freskójával, a párizsi **Bibliothèque Mazarine** díszterményeivel, **italiai könyvtárak** freskóival, díszterményeivel. Elhangzott egy-egy előadás a **18. század végi cseh**, illetve **Bécs** környéki szerzetesi könyvtárakról is.

Számunkra különösen izgalmas volt **Doina Hendre-Bíró** igazgató előadása, aki a gyulafehérvári **Batthyaneumról** és az épületében lévő **obszervatóriumról** tartott előadást, hiszen Batthyány Ignác püspöknek az egri Líceum könyvtárájának összegyűjtésében is elvülhetetlen érdemei voltak. Korábban ugyanis egri nagyprépost volt, és Eszterházy Károly püspök legfőbb segítője a könyvtár szervezése során.

Az előadások francia, német, és olasz nyelveken hangzottak el.

Löffler Erzsébet
Egri Főegyházmegyei Könyvtár

ÉRTÉKŐRZÉS – DIGITALIZÁLÁS

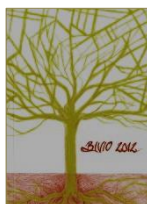
Evangélikus országos gyűjteményi konferencia és szakmai továbbképzés
Budapest, Ökumenikus Központ

2013. november 8-9.

A konferencia első sorban az egyházközségi gyűjteményekkel kapcsolatos feladatokkal, problémákkal és lehetőségekkel foglalkozott. Az anyakönyvek, levéltári iratok, könyvek és fotók digitalizálásáról szóló előadások pedig szakmai útmutatással szolgáltak az evangélikus gyűjteményi (könyvtári, levéltári és múzeumi) munkatársak mellett az egyházmegyei gyűjteményi megbízottak részére.

Az EKE tagkönyvtárainak az érdeklődésére is számot tarthat dr. Vígh Annamária (EMMI, Közgűjteményi Főosztály vezetője) nyitó előadása. Néhány adat és megállapítás az előadásából:

- a megőrzés mellett a hozzáférhetőség kap jelenleg prioritást;
- a megőrzés és a feldolgozás célja a fenntartható fejlődés és az életminőség javítása, a közösségekkel való aktív kapcsolattartás – társadalmi felzárkóztatás;
- figyelni kell a kulturális törvény változásait – pl. új gyűjtemény-típus jelenik meg: a „nemzeti érdekű nyilvános gyűjtemény” ez a kisebb magángyűjtemények (akár egyházközségi gyűjtemények) nyilvántartására és besorolására ad lehetőséget;
- **egyházi könyvtári** adatok (Fehér Miklós pápai előadásának adatai mellett új adatokat is kaptunk – látjuk, hogy a beküldött éves statisztikák már szerepet ját-

szanak az egyházi könyvtárak megítélésében):

- 68 könyvtárban 5.056.277 dokumentum van – ez a teljes magyar könyvtári állomány 5 %-a – a számok azonban nem mutatják, hogy mekkora értéket képvisel ez az 5%;
 - 61.060 használó, 360.216 használat (alkalom) – ez az összes könyvtári használat 1,4%-a;
 - 183.072 dokumentum kölcsönzése – ez az összes kölcsönzés 0,6 %-a;
 - 608.775 távhasználat – az összes távhasználat 0,8 %-a.
- **egyházi levéltárak adatai:**

- 36 egyházi nyilvános magánlevéltár van;
 - 39,5 km iratanyag;
 - 2640 kutatót regisztráltak.
- **egyházi múzeumok:**
- 37 múzeum;
 - 550.000 műtárgy – 63%-a leltározatlan!;
 - 908.000 látogató – az összes múzeumlátogató **11%-a!!!**

A konferencián Mányoki János bemutatta a Bivio 2012 Tanulmányok az Evangélikus Országos Könyvtár műhelyéből (szerk. Mányoki János és Pintér Gábor) c. kötetet.

Hubert Gabriella
Evangélikus Országos Könyvtár

NPA MŰHELYTALÁLKOZÓ

2013. október 21-én az Országos Széchényi Könyvtár VI. emeleti nagytermében NPA műhelytalálkozót tartottak. A magyarországi könyvtárakban található külföldi időszaki kiadványok online lelőhelyjegyzékének építését 2001-től az OSZK munkatársai végezték. A könyvtárak minden évben beküldték a saját adataikat, amelyeket az OSZK munkatársai feldolgoztak és elérhetővé tettek az OSZK katalógusában. Ez a munkafolyamat azonban néhány éve abbamaradt.

A műhelytalálkozón megtekinthették a jelenlévők a MOKKA-ODR-be betöltött NPA adatbázist, amely online fogadja a könyvtárak állományadat-bejelentéseit. A folyóiratok bibliográfiai rekordjait továbbra is az OSZK munkatársai tartják karban, ők készítik el az új folyóiratok leírásait és küldik be a MOKKA-ba. A könyvtárak által bejelentett adatok közvetlenül bekerülnek a MOKKA-ODR-be. A bejelentő felületen lehetőség van a múltban bejelentett adatok pontosítására is.

Balázs László, a Debreceni Egyetem programozója részletesen ismertette a meglévő, régi rendszerből történő adatkonverziót. Az eddig MARC rekordokban kezelt adatokat automatizálták oly módon, hogy alapadatnak az évszámokat tekintik az adatbázis, amelyet a bibliográfiai rekordokban megadott megjelenési évek alapján állapít meg. A rendszer indításakor csak az évszámok szerepelnek az adatbázisban. Az évek mellé megjegyzés-szerűen megadhatóak további adatok, amelyeket az Állománybejelentés felüle-

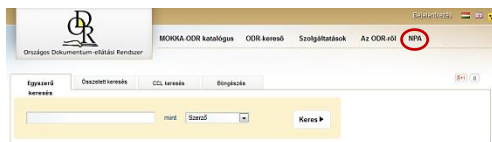
ten lehet megadni (pl. kötetszámozás). A konverzió után megmaradt hibalisták a

MOKKA Wiki-ben megtalálhatóak.

Dávid Boglárka a Könyvtárnyil-

vántartó és az NPA kapcsolatáról tartott előadást. A bejelentő felületet - az egyes Könyvtárnyilvántartóban létrehozott szolgáltatási pontok nevében - a megfelelő jogosultsággal bejelentkezett könyvtárosok használhatják. Az új könyvtáradatbázis létrehozásakor minden, a régi ODR-ben lévő adatot áttöltöttek. Így minden korábban regisztrált könyvtár már rendelkezik a rendszer használatához szükséges könyvtár, szolgáltatási pont, gyűjtemény és lelőhely adatlappal, tehát a tennivaló ezeknek az adatoknak az esetleges kiegészítése, módosítása lehet.

Koltay Klára a bejelentő felület szolgáltatásait ismertette. A Teljes folyóiratlista oldalon megjeleníthetjük mindazokat a folyóiratokat, amelyekhez a bejelentkezett szolgáltatási pontnak van bejelentett lelőhelye. Az Aktuális folyóiratlista oldalon listásan jelentethetjük meg az aktuális év rendelkezéseinek teljességét vagy hiányos voltát és a következő évre vonatkozó előfizetéseket. Az Állománybejelentés oldalon az adott folyóiratokra vonatkozóan módosíthatjuk a korábban jelentett adatainkat: adminisztrációs jogosultsággal szerkeszthetjük a folyóiratévek egyes adatait, újabb évekre jelenthetünk be állományadatokat, módosíthatjuk a lelőhelyadatokat, az egyes bejelentett évekhez részletes információkat fűzhetünk. Megadhatjuk a folyóirat helyi katalógusban

lévő rekordjának azonosítóját. Ezzel kapcsolatot hozhatunk létre a MOKKA-ODR és a helyi katalógus között, amely lehetővé teszi, hogy a MOKKA-ODR katalógusból átléphessünk a helyi katalógus folyóiratrekordjához.

A műhelytalálkozó moderátora, Bánkeszi Katalin elmondta, hogy jelenleg az NPA csak a nyomtatott formában megjelenő folyóiratokra vonatkozik, de dolgoznak azon, hogy az ELDORADO-

projekttel (Elektronikus Dokumentumküldés Országos Rendszere, Adatbázisa, és Dokumentumtára) összekapcsolják az ODR-t, ezáltal az elektronikus folyóiratok is helyet kapnának a rendszerben.

Forrás és további információ:
http://wiki.mokka.hu/wiki/NPA_bejelent%C5%91_fel%C3%BClet

Zsohovszky Márta

Sapientia Szerzetesi Hittudományi

Főiskola Könyvtára

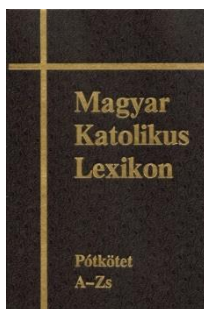
Megjelent a Katolikus Lexikon utolsó kötete

Lezárult egy több mint három évtizedes projekt: megjelent a Magyar Katolikus Lexikon 16. kötete - A-ZS Pótkötet

Örömmel jegyezzük meg, hogy a 16. kötetben szerepel **Bánhegyi Miksa** atya, a Főapátsági Könyvtár korábbi igazgatója, az 1994-ben alakult **Egyházi Könyvtárak Egyesülése**, melynek „szellemi központja” Pannonhalma, első elnöke Miksa atya volt és **Ásványi Ilona** is, aki szintén tevékenykedett ennek az egyesületnek tikáraként és elnökeként.

2013. november 20-án hálaadó szentmisével, sajtótájékoztatóval és könyvbemutatóval lezárult egy több mint 30 éves program – a Szent István Társulat kiadásában megjelent a Magyar Katolikus Lexikon utolsó, 16. pótkötete.

A Diós István és Viczián János vezette munka 1980-ban indult, az első kötet 1993-ban jelent meg. Mintegy 400-an vettek részt szócikk-íróként és szerkesztőként ebben a hatalmas munkában: a lexi-

kon 74 témakörben 46.000 szócikket és 58.000 címszót tartalmaz.

A Pótkötet adatgyűjtése 2010. december 31-én zárult le. „... az azóta történtek feldolgozása a következő nemzedékre vár.” - jegyezte meg a főszerkesztő az utolsó kötet előszavában.

Az Epilógus címet viselő előszóban ezt írja Diós István atya: „Mindegyelőtt Istennek legyen hála azért, hogy egy évezred fordulóján, 1980-2010-ben összehozott egy olyan szerzői és szerkesztői közösséget, amely képes volt – eleinte teljesen reménytelennek látszó körülmények között, anyagi juttatás nélkül, illetve más lexikonok munkatársaihoz viszonyítva mindvégig minimális juttatásért – dolgozni azért a hitvallásért, amit ez a lexikon a Katolikus Egyházban jelent. A kötetek elején név szerint felsorolt szerzők nem csak a tudásukért, hanem azért a szelíd alázatért is tőlünk elismerést, az Úrtól pedig örök jutalmat érdemelnek, amellyel engedték tudásuk gyümölcseit a lexikoncikk formájába önteni, azaz szerkesztési

szabályaink szerint – olykor alaposan tömörítve – szigorúan egyöntetűvé tenni. ... Munkánk gyümölcsét azzal a reménnyel tesszük le az Úr oltárára, illetve az olvasó könyvespolcára (elkölölte szerint válasz-

szon ki-ki, melyik lelőhelyet tartja magához méltónak), hogy a következő nemzedékeknek segítettünk gyarapodni a hívő tudás világában.”

(szerk.)

Zenetudományi konferencia Esztergomban

Az Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtárának pálos eredetű zenei kódexei

2013. november 25-e és 27-e között Budapesten, illetve Esztergomban tartották a „*Liturgy and Music in the History of the Pauline Order*” című zenetudományi konferenciát a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének szervezésében. A Hittudományi Főiskola Könyvtára több éve tart szoros kapcsolatot az intézet munkatársaival, az értékes publikációkkal záruló kutatások mellett a pálos eredetű, 18. századi - mégis kéziratos - zenei kódexek digitalizálása is megtörtént. Kiss Gábor és Gilányi Gabriella előadásaikban tárták fel ezeket az unikális, felbecsülhetetlen értékű forrásokat, amelyek keletkezési éveiknél mind tartalmukban, mind külsejükben régebbi évszázadokat őriztek meg: megjelenik bennük a középkori dalmalkincs, kéziratosak, kézzel festettek, csatos-veretes, fehér cserzésű disznóbőr kötésük archaikus állapotokat rögzít.

Zenei gyűjteményünk egyik legbecsebb darabját, pálos graduálénkat (*Graduale juxta ritu Romanum ea*

omnia continens, qvae ad Sacra decantanda juxta tonum Fratrum Eremitarum O.SP.P.E. requiruntur, sub Generalatu Reverendissimi Patris Stephani Ordodi, Provincialatu... Rndi Patris Pauli Fejér et Prioratu R.P.Hilarionis Marton, cum amplo indice pro V.C. / Papnesi descriptum Patrem Fratrem Hieronymum Porten ejusdem ordinis Presbyterium /s.i./:/s.n./, 1748., 157 pagina, jelzete: 300.886, mérete: 35 x 49 x 8 cm) 2013-ban Fehrentheil Henriett kiváló restaurátori munkája tette alkalmassá a konferenciához kötődő kiállításra.

Reményeink szerint a konferencia további lendületet ad a könyvtörténeti kutatások számára is, és jótékony hatással lesz a folytatódó digitalizálási projekt menetére egyaránt.

Szalai Katalin
Esztergomi Hittudományi Főiskola
Könyvtára

A Ráday Gyűjtemény jubileumi konferenciái

Ritka esemény, hogy egy intézmény egy esztendőben három jeles és kerek évfordulót ünnepeljen – de idén a Ráday Gyűjteményben ez történt.

Tavasszal volt 100 esztendeje annak, hogy könyvtárunk nyilvános könyvtárként nyitotta meg kapuját jelenlegi helyén, a Ráday utcában. Erre az alkalomra nem készültünk külön rendezvénnnyel, már csak azért sem, mert éppen akkor kezdődött meg a műemlék-könyvtár bedobozolása. A nyáron zajló részleges felújítás, átépítés és az állomány teljes átrendezése azt a célt szolgálta, hogy a látogatók ezentúl a múzeumi kállítóterem felől, egy üvegfalon keresztül bármikor megcsodálhassák a műemlék-könyvtár enteriőrjét és a Gyűjtemény négy híres festményét.

Amint az lenni szokott, a munkálatok elhúzódtak és végül nagyon erős hajrával készültünk második jeles jubileumunkra, az október 10-én megrendezett „A Ráday-család a magyar kultúrában – 300 éve született Ráday Gedeon” című konferenciánkra. A Doktorok Kollégiuma képviselőjében Szabó András, a KRE professzora, egykori kollégánk segített a szervezésben. Célunk az volt, hogy új kutatási eredmények, illetve a kritikai reflexió érvényesüljön az előadásokban – ez illik Ráday Gedeon személyéhez is. Az el-

hangzottak teljesítették a várakozást: Szilágyi Márton (ELTE BTK) hangsúlyozta például, hogy Kazinczy Ferenc ösztökélése ellenére Ráday Gedeonból hiányzott a nyilvánosság elé lépés szándéka, és a kegyességi irodalom hagyományához sem abban az értelemben kapcsolódott, mint apja, Ráday Pál, a *Lelki Hódolás* szerzője – irodalmi tevékenységét

tehát ennek fényében kell megítélni. Borbély Szilárd (DTE) szintén Ráday Gedeon alakjának átértelmezéséről szólt, és ezt az irányvonalat követték a fiatal tanítvány-előadók is. Petrőczy Éva az Alexander Pope és Ráday között fellelhető párhuzamokról beszélt. Hermann Zoltán (KRE) azzal lepte meg a hallgatóságot, hogy Marlene Dietrich híres *Hová tűnt a sok virág* c. dalának szövegét, pontosabban annak német ősforrását Ráday Gedeon is lefordította magyarra. Az örövendetesen nagy létszámú közönség megtekinthette az alkalomra összeállított kamarakiállításunkat (Borvölgyi Györgyi). Az újrarendezett műemlékkönyvtárat is ekkor lehetett először megtekinteni.

Harmadik jubileumunk egykori szeretett igazgatónk, Benda Kálmán történész születésének 100. évfordulójához kötődött. Az egész napos konferenciasorozat szakmai megszervezésére Szíjártó Istvánt (ELTE BTK), Benda Kálmán tanítványát

kértük fel. A rendezvényre november 27-én került sor. A nap első felében Benda Kálmán életútját, szellemi és etikai örökségét méltatták az előadók, illetve Benda Kálmán kutatási témáiról hangzottak el beszámolók – például a nemzeti hivatástudat, a Szent Korona, a Bocskai-felkelés egyes aspektusairól, összefoglalva Benda Kálmán és az újabb kutatók eredményeit. Méltattuk a két korszakot, amelyet Benda Kálmán a Ráday Gyűjteményben töltött (először az ötvenes évek első felében, majd 1980-tól haláláig). Ezután Szabó István püspök úr ünnepélyesen átadta az örökösök által nekünk adományozott Benda-könyvtárat – Benda Kálmán történelmi magánkönyvtárát – amely ezentúl különgyűjteményként fogja szolgálni a kutatókat. A nap második felét Benda

Gyula (Benda Kálmán fia) történészi emlékének, hagyatékának szenteltük. Örvendetes, hogy az ő sokfelé ágazó tevékenysége is méltó követőkre talált. Végül a család harmadik történelmi generációjának képviselőjében Benda Borbála tartott előadást Rákóczi László naplójáról. Ezen a rendezvényen is nagyszámú hallgatóság vett részt, a történész kollégákon kívül hallgatók, a Gyűjtemény egykori munkatársai – köztük Németh Balázs lelképésztor, aki 1953 és 1957 között a levéltárban dolgozott Benda Kálmánnal. A rendezvényhez tematikus kamarakiállítás kapcsolódott (Orosz Anna).

Berecz Ágnes

Dunamelléki Református Egyházkerület

Ráday Könyvtára

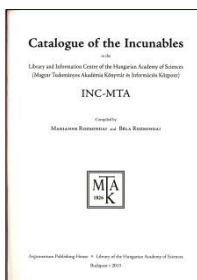

Catalogue of the Incunables (INC-MTA)

összeállította Rozsondai Marianne és Rozsondai Béla

A muzeális könyvekkel foglalkozó kollégák régóta várt kötetet vehettek kezükbe november 29-én az MTA Könyvtár és Információs Központ Konferencia-termében.

Rozsondai Marianne és **Rozsondai Béla** több évtizedes munkája eredményeként megjelent az MTA Könyvtár és Információs Központ ősnymatványainak

katalógusa. Az OSZK után az Akadémia Könyvtára őrzi hazánkban a legtöbb ősnymatványt, így a katalógus összeállítását és megjelenését méltán kísérte a területtel foglalkozó könyvtárosok fokozott érdeklődése. A szerzők munkáját nem könnyítette meg, hogy az évtizedekkel ezelőtt létrehozott bibliográfiai rekordokat előbb konvertál-

ni, honosítani kellett az MTA Könyvtár mai adatbázisába. A kötetet bemutató Monok István főigazgató kiemelte, hogy a bibliográfiai adatokat kiegészítendő a kötéisleírásokat elkészíteni, a bejegyzéseket megfejteni, majd a mutatókat összeállítani rendkívül nagy munka volt. A szerzők mindezt közismert rendkívüli precizitással végezték el, mely minta és mérce lehet a később kiadásra kerülő régikönyves katalógusok számára is.

Tovább nehezítette a feladatot, hogy a leírásokat angolra is kellett fordítani. A nyomtatott kötet ugyanis angol nyelven látott napvilágot. Ennek oka, hogy a nemzetközi szakma számára is elérhetővé kellett tenni a katalógust. Az ősnymtatványok leírásában szereplő magyar személyek bemutatása pedig hungarica miszsióként is felfogható.

A most megjelent kötet fő tartalma, a bibliográfiai leírások az MTAK katalógusában is elérhetőek. Ott a leírások magyar nyelvű változata kutatható, és a kötetekről készült bőségesebb fotóanyag is segíti a művek beazonosítását.

Felmerülhet a kérdés, hogy a mai számítástechnikával átszőtt korban van-e szükség az ilyen katalógusok nyomtatott megjelenítésére – vetette fel a kérdést Monok István. A nyomtatott katalógus, és különösen az értékes mutatók a számítógépes adatbázisban nehezen érzékeltethető összefüggésekre mutatnak rá, eltérő szempontú kutatásokat tesznek lehetővé, és megerősítik a nyomtatott könyv jelentőségét.

*Baranya Péter
Piarista Központi Könyvtár*

Az **Argumentum Kiadó**
és az **MTA Könyvtár**
és **Információs Központ**

tisztelettel meghívja Önt

Catalogue of the Incunables

in the

Library and Information Centre of the
Hungarian Academy of Sciences
(Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ)

című kötet bemutatójára.

A kötetet összeállította és a bevezetőt írta:

ROZSONDAI MARIANNE és ROZSONDAI BÉLA

A megjelenteket köszönti:

NÉMETH TAMÁS
az MTA főtitkára

A kötetet bemutatja:

MONOK ISTVÁN
az MTA Könyvtár és Információs Központ főigazgatója

A bemutató időpontja és helye:

2013. november 29., 14 óra
MTA Könyvtár és Információs Központ,
Konferencia-terem
(Budapest, V. ker., Arany János u. 1., II. emelet)

A kötet a helyszínen kedvezményes áron vásárolható meg.

'Preces' - egy német nyelvű klarissza hóráskönyv a 17. századból.

Hasonmás kiadvány a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár
gyűjteményéből

A pannonhalmi Főapátsági Könyvtár és a Pytheas Kiadó és Könyvmanufaktúra együttműködésének köszönhetően elkészült a Könyvtár gyűjteményében őrzött *Preces propriae singulis horis diei et noctis* címen nyilvántartott, 1640-ben keletkezett pergamen kódex hasonmás kiadása.

Az 1640-ben keletkezett kódexről a 2012/2013-as tanév őszi félévében nyújtotta be doktori disszertációját a müncheni Ludwig-Maximilians-Universität Nyelv- és Irodalomtudományi Tan-
székére Sztulik Balázs. A hasonmás kiadáshoz készült tanulmánya a 2013 júniusában német nyelven megjelent doktori disszertáció néhány fejezetének részben módosított fordítása. (Sztulik, Balázs: *Unikales Bildprogramm – Herkömmliche Textgattung. Eine illustrierte Gebetbuchhandschrift in Pannonhalm im Kontext der Frömmigkeitspraxis des 17. Jahrhunderts*. Hamburg: Dr. Kovač, 2013. *Schriften zur Literaturgeschichte*, 18).

A hasonmás kiadvány egy díszesebb (bőrkötés, csatok) és egy „papírkötéses” változatban készült el. A könyvecske a latin címe ellenére német nyelven írt, gazdagon illusztrált, 70 x 50 mm-es kicsike kötet. Sötétbarna, arannyal díszített bőr-

kötése a 18. századból származik. A könyvecskében olvasható bejegyzések szerint klarissza apácák készítették. Az imaszövegeket Schwester Maria Anna von Thanhausen írta, a képi illusztrációkat pedig Schwester Maria Leonora Jergerin festette, 1640-ben. A kódex koncepciója, azaz az imaszövegek megfogalmazása és a képciklus kidolgozása egy magát csak Schwostern (sic!) Beatrixnak nevező apácától származik. Ritkaságnak számít, hogy egy kézirat keletkezésének körülményei ilyen részletességgel fellelhetők magában a kódexben, ám egy alapvető kérdés az alapos kutatás ellenére megválaszolatlan maradt az imakönyv kapcsán: az, hogy melyik kolostorban készült. Ugyanígy nagyon keveset tudunk a kódex későbbi sorsáról is. Annyit tudunk csupán, hogy 1753-ban Schwester Francisca Theresia de St. Aloysio von Lamberg kapta ajándékként apátnőjétől, Maria Columba von Stadtlól. A Főapátsági Könyvtár régi katalógusai alapján annyi bizonyos, hogy a könyvecske 1851 és 1875 között került a Könyvtárba.

Ásványi Ilona
Főapátsági Könyvtár

Az egri Domus Universitatis és Líceum

Az egri Domus Universitatis és Líceum című tanulmánykötet bemutatójának helyszíne 2013. december 10-én az egri Líceum kápolnája, az Oratorium Artium Pyrkerianum volt.

A könyvet, mely Eszterházy Károly püspök Egerbe érkezésének 250. évfordulójára készült és a főiskola és a főegyházmegye által közösen meghirdetett Eszterházy-év (2012-2013) ünnepélyes bezárásakor került átadásra, Petercsák Tivadar professzor, a kötet szerkesztője mutatta be. Beszámolt a kötet megalkotásának folyamatáról, felépítéséről és az egyes fejezetekről. Elmondta, hogy 2010-ben kezdtek el dolgozni a könyvön, mely tisztelgés Eszterházy püspök előtt. „A kötet elhelyezi Egert a barokk-kori Közép-Európában, bemutatja az épület keletkezésének körülményeit és magát az Egyetemi Házat, az elmúlt évszázadokban Líceumnak nevezett épületet, annak művészeti értékeit, az itt működő közgyűjteményeket, az egykori nyomdát, az épülethez kapcsolódó képzési formákat. Nagy hangsúlyt szerez az intézmény életében ma is meghatározó pedagógusképzés, közte az első magyar nyelvű tanítóképző

bemutatása. A rendszerváltást követő átalakulást és fejlődést ismertető fejezetek jól érzékeltetik azt az öröndetes megújulást is, amely folyamatosan bővülő, harmonikus együttműködést eredményezett az épülettulajdonos Egri Főegyházmeggyével, Eger városával és Heves megyével.” Ezt követően a szerzők közül néhányan – **Bitskey István akadémikus, Hauser Zoltán, volt rektor Ludányi Gabriella és Löffler Erzsébet** – rövid előadásokat tartottak az általuk írt témákhoz kapcsolódva.

A kötetben 175 darab illusztráció található. Az 504 oldalas könyvben 16 dolgozat van, ezek angol nyelvű kivonataival és a függelékek, bennük az irodalom, a rövidítések jegyzéke, valamint a személy- és helynevek mutatója. Így összesen 23 fejezetből áll, amelyek a következők:

- Köszöntő (Ternyák Csaba egri érsek)
- Előszó (Hauser Zoltán rektor)
- Eger a barokk kori Közép-Európában (Bitskey István)
- Építéstörténet (Ludányi Gabriella)
- Az épület freskói (Ludányi Gabriella)
- A Főegyházmegyei Könyvtár (Löffler Erzsébet)

- Specula - Csillagászati Múzeum (Peterscsák Tivadar)
- Az Érseki Liceum Múzeuma (Bujdosné Pap Györgyi)
- Az Érseki Liceumi Nyomda (Verók Attila)
- Teológusképzés Egerben (Szecskó Károly)
- Az Egri Érseki Jogakadémia (Bujdosné Pap Györgyi)
- Az Egri Római Katolikus Érseki Tanítóképző (Bartók Béla)
- Az Egri Római Katolikus Fiú Felső Kereskedelmi Iskola (Bartók Béla)
- Az egri rajziskola (Czeglédi László)
- Az egri katolikus egyetem tervei a 20. században (Szecskó Károly)
- Tanárképzés Egerben (1949-1990) (Nagy József)

- Fordulat és átalakulás a felsőoktatásban (1991-2000) (Hauser Zoltán, Zám Éva)
- A változások évtizede a főiskolán (2001-2012) (Lőrinczné Thiel Katalin, Mátyás Ferenc, Kis-Tóth Lajos, Koncsos Ferenc)
- Angol nyelvű összefoglaló
- Rövidítések
- Irodalom
- Névmutató
- Szerzők

A kötet esztétikailag is különleges értéket képvisel, a városban évtizedek óta nem jelent meg ilyen igényes kiadvány: a Szép Magyar Könyvek versenyén is megállná a helyét.

*Löffler Erzsébet
Egri Főegyházmegyei Könyvtár*

ÖRÖMHÍR DEBRECENBŐL

Podmaniczky díjat kapott Takács József, a Debrecen-Nyíregyházi Római Katolikus Egyházmegyei Levéltár és Könyvtár vezetője, úttörőnek számító toronyóra-történeti kutatásaiért és Csúry Ferenc - egykori jeles szegedi órás és toronyóra-készítő - hagyatékának a Szegedi Móra Ferenc Múzeum részére való átadásának kieszközléséért.

A bronz emléklapok és az elismerő oklevelet 2013. július 11-én a Nyíregyházi Főiskolán Ráday Mihály, a Város- és Faluvédők Szövetségének országos elnöke ünnepélyes keretek között adta át a díjazottaknak a Szövetség XXXII. Országos Találkozójának és Szakmai Konferenciájának megnyitóján.

A Podmaniczky díjat a Szövetség Választmánya évenként ítéli oda olyan személyeknek, közösségeknek akik – megítélésük szerint – legtöbbet tettek az épí-

tett és természeti környezet, illetve a kulturális örökség védelmé érdekében.

Gyűjteményünk vezetője az 1980-as évek dereka táján kezdett a toronyórák történetének kutatásával foglalkozni, s 1990 óta publikál e témakörben itthon és külföldön. Feldolgozta több magyarországi város toronyóráinak adott korszakon belüli történetét. Ezek közül Budapest önálló kötetben is megjelent 2007-ben: „Budapesti toronyórák története 1889-1909” címmel.

1982 óta munkatársa volt – a pótkötettel közelmúltban teljessé vált – 16 kötetes Magyar Katolikus Lexikonnak, melyben mintegy 90 szócikke jelent meg, közülük egy: a toronyórákról.

*Gyarmati Barnáné Gyöngyi
Debrecen-Nyíregyházi Római Katolikus
Egyházmegyei Levéltár és Könyvtár*

SZAKMAI CIKKAJÁNLÓ

Ásványi Ilona: Az első könyvtárosképző-tanfolyam emlékére, avagy 75 éves múlt a magyar könyvtárosképzés in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 22 (2013/8)

p. 16-32.

Bár voltak bizonyos előzményei, (a nagy országos könyvtárakban vizsgakötelezettség) Magyarországon csak 1937-ben indult el az intézményes, bár állandóan az első időkben még el nem ismert könyvtárosképzés.

Az első tanfolyamot 1937-ben az 1935-ben megalakult Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete - melynek tagjai zömében könyvtárosok voltak - szervezte meg. Bár voltak bizonyos előzményei, és ha a stúdium azóta sokat változott is, mégis azt mondhatjuk: 2012-ben 75 éves volt a magyar könyvtárosképzés, mert ez tekinthető az első komoly, a szakma által kezdeményezett és szorgalmazott tanfolyamnak.

Az első könyvtárosképző tanfolyam fontos állomás volt a magyar könyvtárság történetében, mert a hazai könyvtárakban dolgozó, addig csak magukat autodidakta módon továbbképző „könyvtárosoknak” alkalmuk nyílt arra, hogy szakszerű elméleti és gyakorlati képzésben részesüljenek.

1937-ben jelent meg Káplány Géának *A könyvtárosi élethivatás a könyvtáros-*

képzés tükrében című írása, melyben a szerző - jeles könyvtáros - beszámolt az első magyar könyvtárosképző-tanfolyamról, a kortárs szemével. (Káplány Géza a könyvtáros-tanfolyam egyik vizsgálóbizottságának elnöke volt.) Beszámolóját, ismertetőjét kicsit meglepő módon nem, vagy nemcsak a szakmának, hanem az olvasóközönségnek is írta, mert – ahogy az első bekezdésben mondja – fontosnak gondolta, hogy immár a könyvtárhasználók felé fordulva megvilágítsa, hogy mi a könyvtáros hivatása, miben áll a könyvtáros „mestersége”, mi a feladata?

Bár a mai könyvtárosok zöme sem vagy nemcsak könyvtárosnak készült, meglepetéssel fogadja azokat a tényeket, hogy a könyvtárosi hivatás egykor nem volt egyenértékű a tanárral, tanítóival, ahogy ma már az, hogy a foglalkozások közötti helye sem hasonlított a maihoz – csak valami mellék-elfoglaltság volt csupán. A mai könyvtáros számára hihetetlen vállalásnak tűnik, hogy elődeink közül sokan „fizetés nélküli gyakornokokként” dolgoztak – évekig.

MKE WEBMAGAZIN

Könyvtárvilág

Júniusi számunkban már hírt adtunk az MKE web-magazinjáról, a Könyvtárvilágról. Az azóta eltelt időben a magazin 5. száma is megjelent, sok hasznos és érdekes információval. Az utolsó számban bemutatkozik az egyesület Heves Megyei Szervezete, de a ráckevei könyvtárban szeptemberben zajlott „Olyan a könyvtár, mint a könyvtárosa” című konferenciáról is olvashatunk. Híreket kapunk az Országos Könyvtári Napok Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban szervezett programjairól. Kitekinthetünk határon túlra is: a Komárom-Esztergom Megyei Szervezet felvidéki könyvtárakkal vette fel a kapcsolatot, de a szingapúri IFLA konferenciáról is találunk olvasnivalót. Érdemes meglátogatni a weboldalt a következő címen: <http://mke.info.hu/konyvtarvilag/>.

SZAKMAI CIKKAJÁNLÓ

Ásványi Ilona: A könyvtárosi élethivatás in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 22 (2013/5) p. 39-47.

Még napjainkban is elmondhatjuk, hogy a könyvtáros foglalkozással az emberek többsége nem tud mit kezdeni. Iskolaképe, tanárképe mindenkinek van, hiszen iskolába – ha csak elemi iskolát végzett is – mindenki járt. De a könyvtárról és a könyvtárossárról kevesen tudják a laikusok, hogy ki az, mi a munkája voltaképpen.

Káplány Géza 1937-ben ezt írja: „... az 'avatatlan' közönség köréből elég gyakran, még a könyvtárosi fülünk hallatára is, önkéntelenül felteszik azt a ráknézve (sic!) nem éppen hízelgő kérdést, hogy hát mi is tulajdonképpen az a könyvtáros ...? Mintha bizony a könyvtárosság csak anynyiból állana, hogy a szükséges könyveket megvásárolják, valamelyes katalógusba beírják, polcra helyezik, s onnét esetenként leveszik. - Ha ezenkívül a könyvtárosságnak még valami más, dicséretes tulajdonságát is kiemelik, úgy leginkább 'csoadás' memóriáját magasztalják, melyszerint (sic!) a kívánt könyveket és könyvcímeket emlékezetből ismeri, s továbbá, hogy a katalóguskönyvekben, illetve a kartoték-fiókokban olyan biztonsággal kutat.”

Káplány Géza jeles külföldi kollégája Paul Ledawig munkáját idézi, mely könyvtártudományi írás 1912-ben jelent

meg először, majd 1917-ben másodszor, 1934-ben pedig harmadszor. Ez az írás évtizedekig meghatározó „könyvtártn” volt, sőt felfedezhetjük benne azt a modern, menedzsment szemléletű, szolgáltatásközpontú könyvtári-könyvtárosi munkát, melyet a 20. század utolsó évtizedeitől kezdtünk el tudatosan művelni.

A 20. századi társadalmi, politikai, technikai változások mintegy riadót fújtak „a könyvtárak évszázados dohos, homályos termeibe, megriasztva az ott poros kódexei közt fenséges nyugalomban elmerült archivista könyvtárort. ... Könyvtárak, melyek elébb inkább könyvek konzerváló helyei voltak az örökkévalóság számára, ezentúl szolgáltatásaiban a való életszükségleteivel keresnek kapcsolatot, hiszen a könyvtár arra való, hogy használják, a könyvek pedig arra, hogy mentől többen forgassák.”

Vajon mit jelentett a könyvtár, a könyvtáros foglalkozás, hogyan rajzolták meg a könyvtáros alakját – egyben saját identitásukat – könyvtáros elődeink ebben a korszakban?

A cikk Asztalos Miklós, Nyíreő István, Fitz József, Dávid Antal szavaival ad választ e kérdésre.

ÚJDONSÁG

	Zvara Edina
	Nyugat-dunántúli protestáns lelkészek olvasmányai a késő humanizmus korában
	Szegedi Tudományegyetem Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány
	Szeged – Budapest, 2013

SZAKMAI CIKKAJÁNLÓ

Ásványi Ilona: Régi és új könyvtárosok. Könyvtárosi hivatás - könyvtárosi lel-
kület az 1950-es években in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 22 (2013/10)

p. 40-53.

A könyvtárosság hosszú-hosszú évszázadokig nem volt önálló foglalkozás, önálló hivatás. Tudós vagy művészemberek, Isten adta tehetségükből művelt hivatásuk mellett, mintegy mellékesen voltak könyvtárosok is. Nagyjából a századfordulón, a 20. század elején vált szükségessé, hogy a könyvtári-könyvtárosi munkát átgondolják könyvtáros elődeink. Ezt a könyvtermés meg-
növekedése, a tanulási lehetőség kiszélesedése (szélesebb társadalmi rétegek előtt), ezzel a könyvtárhasználók, olvasók számának megnövekedése tette szükségszerűvé.

A 20. század elejétől kezdik el „meghatározni” a könyvtáros és a könyvtárosi munka „lényegét,” lesz vitatéma - egyáltalán téma - az, hogy ki alkalmas könyvtárosnak. A tudós, maga is könyvet író ember, vagy az, aki nem mélyed el ugyan egy-egy tudományágban, de egyféle adminisztrátorként képes átláthatóvá, rendezetté, használhatóvá, könyvtárrá rendezni egy-egy könyvhalmazt. A könyvkiadás élénkülésével, az olvasók, könyvtárhasz-

nálók megnövekedésével egyre fontosabbnak tűnik, hogy ha a könyvtáros nem is tudós, de legyen művelt, tájékozott, maga is olvasó ember. Az 1950-es években az is kíváncsi, hogy a könyvtáros pedagógus és tanító is legyen: vegyen részt széles néprétegek olvasóvá, könyvtárhasználóvá nevelésében.

Ha felflapozzuk az 1950-es évek magyar szaksajtóját a magyar történelmi, társadalmi, politikai viszonyok ismeretében nem meglepő, hogy ezekben az írásokban, műfajokban is jellemző tanúságtételekben és vallomásokban ott van a kor(szak) összes „nyelvi panelje,” „ideológiai kliséje”, mint szocialista könyvtáros típusa, munkáskönyvtárosok, kultúrforradalom, kultúrharc, az „antagonisztikus ellentét” régi és új könyvtáros között.

Az 1950-es években az új könyvtárosok legfontosabb feladata az olvasóvá nevelés. Feladatuk - a korabeli szlogenek szerint - a kultúra terjesztése, a kiművelt emberfők számának növelése, a kultúrforradalom célkitűzéseinek eredményes megvalósítása.

ÚJDONSÁG

Viskolcz Noémi

A mecenatúra színterei a barokk főúri udvarban

Szegedi Tudományegyetem
Historia Ecclesiastica
Hungarica Alapítvány

Szeged – Budapest, 2013

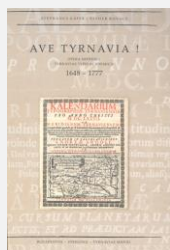
ÚJDONSÁG

Käfer, Stephanus,
Kovács, Esther

Ave Tyrnavia! Opera
impressa Tyrnaviae typis
Academicis. 1648 –
1777.

Medicina Kiadó

Budapestini-Strigonii-
Tyrnaviae 2013

ÖRÖKZÖLD

Ebben a rovatban olyan írásokat adunk közre, amelyek ugyan nem napjainkban íródtak, de a könyvtáros szakma számára örökre aktuálisak maradnak.

Kell-e dolgoznia a könyvtárosnak? Beszélgetés egy rég nem látott ismerőssel

írta: Beck Oszkár

Ha az ember rég nem látott ismerőseivel akad össze, rendszerint... kérdések pergőtüzébe kerül.

– Na és mivel foglalkozik mostanában?

– Könyvtárban dolgozom – felelem szerényen

– Könyvtárban? – álmélkodik ismerősem és részvét árad a szemeiből, hogy ilyen korán nyugdíjba mentem.

– Fizetés? – Megmondom.

– Hát nem sok, de legalább ott nem kell dolgozni – hangzik a megjegyzés.

– Nem? De még mennyit!

– Ne mondja! Biztos fárasztó a sok olvasás, és sokan jönnek könyvet kölcsönözni.

– Annyit sem olvasok, amennyi egy újságban van és nem adok kölcsön egyetlen könyvet sem.

– Nem értem, hát akkor mit csinál?

– Hát ide figyeljen! Én nem kiskönyvtárban vagyok, hanem nagykönyvtárban...

200 dolgozó, 16 osztály, 1 ½ milliós könyvvállomány, évi 100 ezer kötet szaporulat. Gondolja csak el, mennyi adminisztráció, nyilvántartás, mennyi katalógus kell mindehhez.

– Maga melyik osztályon dolgozik?

– A külföldi cserében. ...

– És ott is sok a munka?

– Meg sem állok egész nap. Ezernél több könyv, több ezer újság és folyóirat érkezik havonta, kb.

ezer csomagot küldünk ki szintén

havonta, postások és ügyfelek egymásnak adják a kilincset, tömérdek levél az összes világnyelveken stb. stb.

– Hát ha Maga ilyen ügyes és ennyit dolgozik, miért nem megy egy rendes állásba? – hangzott az utolsó kérdés s ezzel búcsúztunk.

BECK Oszkár: Kell-e dolgoznia a könyvtárosnak? Beszélgetés egy rég nem látott ismerőssel in Könyvtáros 8 (1958/6) p. 434.

A fényességes angyal is

Az égbolt elsötétedett.
S akár a végítélet
zord fellege tört volna ránk,
a föld is oly sötét lett.

Gyermekszívünk is oly nehéz!
A házak és a kertek,
az egész törekeny világ,
érezzük, velünk reszket.

Aztán a roppant esőndön át
puhán és észrevétlen,
a hangtalan meginduló
és puha hóesésben,

akár a fényes pelyhek is
vigyázva földet értek,
a fényességes angyal is,
ő is a földre lépett.

*Pilinszky János: A fényességes angyal is.
Emlékezés egy világháborús karácsonyra*

*A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható,
nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!*

Lezárva: 2013. december 11.

Kiadja: Egyházi Könyvtárak Egyesülése **Szerkesztő:** Török Beáta

Tördelte: Tegzes Béla **E-mail:** biblio@sapientia.hu **Telefon:** 1-486-4421